

МІНІМАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ДЕРЖАВНА ГАРАНТІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ

Дунічевська Тетяна Юрївна

Студентка спеціальності «Облік і оподаткування» (магістр)

Науковий керівник: Побережець О.В., д.е.н., професор

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Розрахунки з оплати праці є важливою передумовою успішної та ефективної діяльності суб'єктів господарювання. Виробництво кожної галузі залежне від таких факторів як кадри, праця та її оплата. Використання трудових ресурсів впливає на зміну показників продуктивності праці. Продуктивність праці зростає під впливом системи оплати праці, тому що вона стимулює ріст кваліфікації праці, підвищує технічний рівень виконаної роботи.

З боку держави оплата праці працівників регулюється шляхом встановлення державного розміру мінімальної заробітної плати; норм, гарантій і компенсацій; умов і розмірів оплати праці працівників підприємств; оподаткування прибутків працівників. Однією з державних соціальних гарантій є мінімальна заробітна плата, яка є обов'язковою на всій території України для підприємств усіх форм власності і господарювання. В умовах ринкової економіки встановлення розміру мінімальної заробітної плати забезпечує оздоровлення соціально-трудова відносин, подолання тіньових явищ та забезпечує високу адаптивність економіки до інноваційних процесів.

Офіційне визначення терміну «мінімальна заробітна плата» в Україні законодавчо закріплене у ст. 95 КЗпП та ст. 3 Закону України «Про оплату праці» від 24 березня 1995 р. № 108/95-ВР. Згідно з вказаними правовими нормами мінімальна заробітна плата — це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може проводитися оплата за виконану працівником місячну, а також погодинну норму праці (обсяг робіт) [1].

Розмір мінімальної заробітної плати в Україні затверджується Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України при прийнятті Державного бюджету. Мінімальна заробітна плата встановлюється у розмірі не нижчому за вартісну величину межі малозабезпеченості в розрахунку на працездатну особу, тобто в основу розрахунку розміру мінімальної заробітної плати покладено розмір прожиткового мінімуму. До мінімальної заробітної плати не включаються доплати, надбавки, заохочувальні та компенсаційні виплати.

Мінімальна заробітна плата виконує ряд функцій: відтворювальну (забезпечення відтворення робочої сили); еталонну (формування базового орієнтиру у встановленні рівня державної соціальної підтримки і пенсійного забезпечення населення); зарплато-організуючу (встановлення мінімальної тарифної ставки найманих працівників за просту, некваліфіковану працю); регулюючу (створення умов для диференціації трудових доходів і ведення переговорів між найманими працівниками та роботодавцями); соціальну (гарантування задоволення основних життєвих потреб працівників).

При встановленні мінімальної заробітної плати мають ураховуватися в першу чергу:

- соціальні чинники (прожитковий мінімум або межа бідності, динаміка цін, вартість життя та її зміни, розмір заробітних плат і соціальних виплат, диференціація доходів населення, потреби працівників та їх сімей, порівняльний рівень життя інших соціальних груп);
- економічні фактори (потреби економічного розвитку, продуктивність праці, бажаність досягнення і підтримання високого рівня зайнятості) [2].

Мінімальна заробітна плата тісно пов'язана з прожитковим мінімумом, тому при дослідженні її розміру, варто оцінити співвідношення наведених показників. Так, у табл. 1 на основі статистичних даних, наведено аналіз мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму в Україні впродовж 2016 - 2020 років.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму в Україні за 2016-2020 роки

Рік	Мінімальна заробітна плата на початок року, грн.	Прожитковий мінімум на початок року, грн.	Співвідношення, %	Відхилення, грн.
2016	1378	1378	100	0
2017	3200	1600	200	1600
2018	3723	1762	211,3	1961
2019	4173	1921	217,2	2252
2020	4723	2102	224,7	2621
2021	6000	2270	264,3	3730

Таким чином, з 2017 року можна спостерігати суттєве підвищення показника мінімальної заробітної плати, який став удвічі перевищувати прожитковий мінімум. Це являється одним із кроків до подолання бідності, адже враховується науково обґрунтована позиція щодо виконання заробітною платою функції забезпечення життєдіяльності не лише певної зайнятої особи, а й її утриманців.

Забезпечення стабільного економічного розвитку України та підвищення життєвого рівня населення тісно пов'язане з проведенням ефективної політики у сфері регулювання оплати праці. Держава має забезпечувати науково-методичне обґрунтування заробітної плати, тарифних умов, дослідження і вивчення зарубіжного і вітчизняного досвіду з проблеми організації заробітної плати. Розглядаючи досвід розвинутих країн, можна виділити позитивні напрями щодо регулювання оплати праці. Наприклад, в Польщі мінімальна заробітна плата визначається щоквартально після консультацій із профспілками виходячи з результатів обстеження сімейних бюджетів. У бюджетних організаціях та установах Польщі динаміка заробітної плати визначається за допомогою спеціального нормативу по відношенню до динаміки середньої зарплати у матеріальному виробництві [3].

Слід зазначити, що основною метою підвищення мінімальної заробітної плати є зниження бідності серед працюючих. Також це може призвести до посилення позицій низько кваліфікованих працівників на ринку праці, так як роботодавці змушені сплачувати заробітну плату не нижчу, за мінімальну. З іншого боку, при стрімкому підвищенню мінімальної заробітної плати відбувається скорочення передусім саме некваліфікованих працівників. Дослідження впливу

підвищення заробітної плати на безробіття в українській економіці ускладнюється наявністю великого тіньового сектору, поведінку якого прогнозувати вкрай складно.

Проголосивши курс на євроінтеграцію, однією з стратегічних цілей для України стало забезпечення основних державних соціальних стандартів та гарантій, включаючи мінімальну заробітну плату на рівні країн Європейського Союзу. За рекомендаціями МОП під час визначення рівня мінімальної заробітної плати потрібно враховувати не лише потреби працівників, а й їхніх сімей, а також економічні чинники, в тому числі необхідні умови економічного розвитку, рівень продуктивності й бажаність досягнення та підтримання високого рівня зайнятості. Крім того, мінімальна заробітна плата в Україні, навіть після підвищення, залишається однією з найнижчих в Європі [4].

Таким чином, в умовах ринкової економіки державне регулювання оплати праці є обов'язковим елементом законодавчої бази країни. Головним завданням державного регулювання є забезпечення збалансованості інтересів всіх учасників трудового процесу, підвищення рівня життя населення та забезпечення нормального відтворення робочої сили.

Література

1. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 року № 108/95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр#Text> (дата звернення: 30.04.2021).
2. Пацула О.І. Мінімальна заробітна плата в Україні: аналіз динаміки. *Економічні науки*. 2017. № 23. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_23/3/9.pdf (дата звернення 31.04.2021).
3. Васюренко Л.В. Теоретичні засади державного регулювання організації оплати праці. *Економіка та управління національним господарством*. 2018. № 25. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/25_2018/8.pdf (дата звернення 01.05.2021).
4. Лопушняк Г.С. Мінімальна заробітна плата: практика України та досвід європейських країн. *Демографія та соціальна економіка*. 2017. № 1(29). URL: <https://dse.org.ua/archive/29/10.pdf> (дата звернення 01.05.2021).